

Список використаних джерел

1. Карбованець О., Куруц Н., Голуб Н., Майорош А. Метод проектів – сучасна педагогічна технологія навчання освітніх закладів різних рівнів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сер. Педагогіка. Соціальна робота*. Ужгород, 2008. Вип. 15. С. 80–83.
2. Козак Л. В. Проектна діяльність у закладах дошкільної освіти: навчально-методичний посібник. К.: ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2022. 176 с.
3. Руденський Р. Є. Пізнавальна активність старших дошкільників: сутність, структура, вікові особливості. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. Глухів : ГНПУ ім. О. Довженка, 2024. Вип. 1 (54). С. 214–222.
3. Токаренко Н. М. Проектна діяльність з дітьми старшого дошкільного віку. *Формування життєвої компетентності у дошкільника* : навчально-методичний збірник / упорядн. Т. Л. Коршунова. Полтава: ПОІППО, 2013. С. 10–28.

Ольга Главацька,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри освітології і педагогіки,

Західноукраїнський національний університет

Анастасія Гурська,

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,

Західноукраїнський національний університет

КАЗКОТЕРАПІЯ У РОБОТІ З ДІТЬМИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Казкотерапія – це терапія особливо захоплюючою казковою атмосферою. Без яскравих народних чи літературних казок неможливо уявити дитячого життя. Казкові проблеми та способи їх вирішення сприяють вихованню у них певних рис характеру, підготовці до сприймання навколишнього світу, розвитку їх мислення, мовлення і творчих здібностей. Зміст казок часто спонукає маленьких слухачів і читачів до активної діяльності: відтворити, намалювати, вирізати, наклеїти тощо.

Огляд наукових праць засвідчує, що казкотерапія як дієвий метод розвитку особистості дитини представлений низкою досліджень. Важливим питаннями казкотерапії займалися такі українські вчені: А. Богуш, Ю. Бойчук, О. Бурчик, М. Замелюк, О. Казачінер, Г. Локарева, Л. Мамчур, В. Федорченко, О. Філь та ін.

Видатний український педагог В. Сухомлинський вважав, що казкою можна лікувати дітей. Відтак актуальність означеної проблеми, її значущість як інструменту роботи з дітьми, особливо в умовах війни, є незаперечною і слугує метою нашого наукового пошуку.

Українська народна самотутність має свої глибокі коріння. Терапевтичні властивості казки відомі дуже давно. Як науковий напрям казкотерапія стала останнім часом предметом наукових досліджень і зацікавленості різними вченими. Зокрема, формування казкотерапії як окремого методу є заслугою дитячого психолога та психоаналітика Б. Беттельгейма. Доріс Бретт уперше

прокоментувала і дала низку зауважень до різних оповідань. Її вважають творцем методу казкотерапії.

О. Музичук [4] і Л. Шик [6] унаочнюють казку як засіб розвитку особистісних цінностей дошкільнят і молодших школярів. О. Казачінер і Ю. Бойчук розглядають методи роботи з казкою як соціально-педагогічний засіб соціалізації та розвитку дитини [2]. К. Коломіна вивчає казкотерапію як метод зниження тривожності у дітей молодшого шкільного віку [1]. Такий інтерес науковців не є випадковим, адже казкотерапія є методом, який використовує форму казки не тільки для розвитку творчих здібностей особистості дитини, її взаємодії з навколишнім світом, але й подолання власних страхів, надмірної тривожності, виправлення певних рис характеру. Цікавим є факт, що лідером у розвитку галузі казкотерапії є Польща, оскільки видаються казки не тільки польських авторів, а й популярних іноземних.

Казкотерапія є одним із ефективних методів роботи з дітьми молодшого віку. У цій віковій категорії казки використовуються для розвитку емоційного інтелекту, формування позитивних моделей поведінки, подолання страхів і тривог. Казки для казкотерапії поділяються на кілька видів, кожен із яких має свою мету, структуру і підходи до роботи.

Варто вказати, що у роботі з дітьми молодшого віку фахівці-практики застосовують різні види казок, зокрема:

- психотерапевтичні казки розкривають глибинний сенс певних ситуацій та подій. Їх створюють спеціально з урахуванням індивідуальних особливостей дитини. Головний герой таких казок зазвичай подібний до самої дитини: стикається з подібними труднощами, долає аналогічні випробування, що допомагає дитині знайти рішення або підтримку у своїх реальних життєвих обставинах. Такі казки спрямовані на вирішення конкретних психологічних проблем, таких як тривожність, агресія або низька самооцінка. Вони створюють умови для безпечного обговорення складних тем;

- психокорекційні казки призначені для формування та корекції поведінки дітей. Такі історії створюються відповідно до вікових особливостей та специфіки проблем, які потребують вирішення. При написанні психокорекційних казок важливо враховувати причини порушень у поведінці дитини, щоб забезпечити їхню ефективність та адаптованість до індивідуальних потреб [3].

У формі дидактичних казок дітям молодшого шкільного віку пропонуються завдання, що сприяють засвоєнню навчального матеріалу, зокрема:

- медитативні казки допомагають зменшити психоемоційне напруження, стимулюють розвиток особистісного потенціалу та створюють атмосферу гармонії;

- народні й авторські казки, що вирізняються доступністю, емоційністю, насиченими образами та яскравою мовою, впливають на розвиток характеру, моральних якостей, розширюють кругозір дітей. Такі казки, які є важливим засобом навчання і виховання, активно використовуються в сім'ї, школі та бібліотеках. Вони сприяють інтелектуальному розвитку дитини, покращують її

мовленнєві та математичні навички, а також формують етичні норми поведінки. Також їх використовують для формування моральних цінностей, ознайомлення з культурною спадщиною та розвитку уяви. Їх символіка та багатозначність дозволяють глибоко впливати на емоційний світ дитини [5].

Розглянемо особливості казкотерапії з дітьми молодшого шкільного віку. Так, для індивідуальної або групової роботи може бути запропонована будь-яка казка, її необхідно прочитати вголос. Казкова ситуація, яка озвучується дитині, повинна відповідати певним вимогам:

- не повинна мати правильної готової відповіді (принцип «відвертості»);
- містити актуальну для дитини проблему, «зашифровану» в самій казці;
- запитання мають бути побудовані і сформульовані таким чином, щоб спонукати дитину самостійно аналізувати і простежувати причинно-наслідкові зв'язки (звідки це взялося, чому це відбувається, навіщо це потрібно) [2].

Слід наголосити на тому, що важливу роль відіграє голос того, хто читає чи розказує казку. Дитина на це звертає особливу увагу. Саме тому голос повинен бути упевненим, спокійним, лагідним, мелодійним. Як показує практика – це заспокоює дитину, занурює у світ казки, викликає довіру.

Цікавими є міркування німецького доктора медицини Х. Дікманна, який висвітлює низку методів роботи з казкою для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку, а саме:

- аналіз символів казки та обговорення їх значущості;
- інтерпретація казок та створення нових, які допоможуть моделювати стратегії подолання життєвих труднощів та усвідомити власні емоції та переживання [6].

Не можна оминати і не сказати, що у надскладний для України сьогоднішній час, час військової агресії, коли росією зруйновано звичний світоустрій українців, важливу роль у житті маленьких дітей тимчасово подолати страхи і тривоги має казкотерапія. Адже основне її правило – це дотримання законів казки: добро перемагає зло, позитивні емоції, щасливе завершення. Для травмованого війною українського дитинства казкотерапія є емоційним укриттям і захисним бар'єром психіки дитини. Висловлюючи вголос свої страхи, вона ніби відпускає їх і настає полегшення. Надзвичайно важливим при цьому є підтримка батьків та близьких людей, які вчать позитивно мислити, знаходити вихід у складних життєвих обставинах.

Таким чином, казкотерапія – це метод, який використовує казкову форму для інтеграції особистості дитини, розширення свідомості, розвитку її творчих здібностей, вдосконалення взаємодії із навколишнім світом. Найважливіше завдання педагогів полягає у тому, щоб казка стала взірцем міцних родинно-сімейних відносин, підтримки і взаємоповаги, любові до рідної землі, дружби, надії, перемоги добра і щасливого майбуття.

Список використаних джерел

1. Коломіна К. О. Казкотерапія – як метод зниження тривожності у дітей дошкільного віку. Всеосвіта. 2023. URL: <https://vseosvita.ua/library/kazkoterapiia-iak-metod-znyzhennia-tryvozhnosti-u-ditei-doshkilnohoviku-566884.html>

2. Казачінер О. С., Бойчук Ю. Д. Казкотерапія: поглиблений курс. Практикум для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за спеціальностями 012 «Дошкільна освіта», 013 «Початкова освіта», 016 «Спеціальна освіта», для вихователів закладів дошкільної освіти, вчителів початкових класів, фахівців у галузі спеціальної та інклюзивної освіти. Харків, 2022. 120 с.

3. Коваленко О. Особистість починається з казки. *Освіта України*. 2011. № 73–74. С. 15.

4. Музичук О. О. Казка як засіб розвитку особистісних цінностей молодших школярів. *Проблеми сучасної психології*. 2012. Вип. 17. С. 317–327.

5. Шалімова Л. Л. Казкотерапія як засіб розвитку дітей. Х. : Ранок, 2013. 162 с.

6. Шик Л. А. Казкотерапія в роботі з дошкільниками. Х.: ВГ «Основа», 2012. 240 с.

Ірина Гончарук,

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

Науковий керівник – Ірина Жаркова,

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

ЗАСОБИ ВПРОВАДЖЕННЯ STEM-ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»

Впровадження інноваційних освітніх методик у сучасній початковій школі зазнає кардинальних трансформацій, де STEM-технології виступають каталізатором змін у викладанні курсу «Я досліджую світ». Револьюційність цього підходу полягає у створенні унікального навчального середовища, де кожен урок перетворюється на захопливу подорож світом науки, технологій та відкриттів. Педагогічна спільнота України активно розробляє та впроваджує авторські методики інтеграції STEM-елементів у навчальний процес, що дозволяє говорити про формування національної моделі STEM-освіти, адаптованої до специфіки вітчизняної початкової школи [2].

Трансформація традиційних методів навчання під впливом STEM-технологій відкриває принципово нові горизонти для розвитку освітнього процесу. В рамках предмету «Я досліджую світ» можна виділити п'ять інноваційних напрямів впровадження STEM-технологій:

1. Природничі дослідження (спостереження за природними явищами та їх відтворення в простих експериментах, наприклад, вивчення росту рослин у різних умовах, дослідження властивостей води, спостереження за поведінкою комах);

2. Екологічне моделювання (створення мікроекосистем у класній кімнаті, моніторинг змін навколишнього середовища, розробка «зелених» технологій на зрозумілому дітям рівні);